



Наукові перспективи
Видавнича група

№ 5 (59)

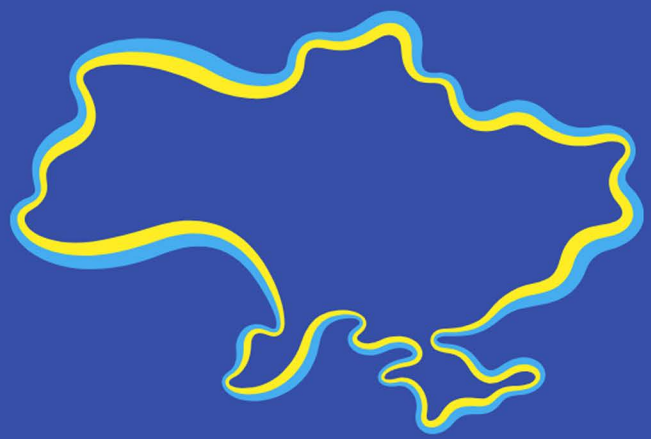
2026

ІТ НАУКА ТЕХНІКА

СЬОГОДНІ



З Україною
в серці!



Видавнича група «Наукові перспективи»

Всеукраїнська Асамблея докторів наук із державного управління

«Наука і техніка сьогодні»

Випуск № 5(59) 2026

Київ – 2026

Михайлюк Наталія Володимирівна доктор філософії, доцент кафедри іноземних мов та міжкультурної комунікації, Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, Харків, <https://orcid.org/0000-0003-3377-2229>

ОРГАНІЗАЦІЯ СИСТЕМНОЇ РОБОТИ З ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ

Анотація. Стаття присвячена формуванню професійної культури майбутніх бакалаврів банківської справи шляхом організації системної роботи в закладі вищої освіти. Питання формування професійної культури майбутніх випускників широко обговорюється в науково-педагогічних колах, оскільки професійна культура нарівні з професійною компетентністю є одним з основних показників професійності та здатності особистості інтегруватися в фаховій галузі, адаптуватися до реальних умов праці, ефективно взаємодіяти у трудовому колективі, і як наслідок, бути конкурентоспроможним на ринку праці. Визначено, що системна робота з формування професійної культури майбутніх фахівців передбачає організацію цілеспрямованої діяльності суб'єктів освітнього середовища, зорієнтованої на оволодіння студентами нормами і правилами професійної етики, вміннями і навичками ділового спілкування та мовленнєвого етикету, відповідними навичками професійної поведінки як майбутніх фахівців банківської справи і являє по суті комплекс спеціально підібраних психолого-педагогічних заходів, які реалізуються в освітньому середовищі ЗВО. Виокремлено три напрями взаємодії суб'єктів в освітньому середовищі ЗВО: освітній, комунікативний, виховний. Доведено, що освітній напрям заснований на побудові узгоджених і злагоджених взаємин між суб'єктами освітнього середовища з дотриманням рівноправ'я, взаємної вигоди та позитивного результату співпраці. Комунікативний напрям в освітньому середовищі ЗВО реалізується шляхом дотримання етичних правил взаємодії між суб'єктами, які базуються на чемності, порядності, тактовності, уважності, що в свою чергу забезпечує комфорт та ефективність комунікації. Освітній напрям взаємодії суб'єктів освітнього середовища ЗВО в процесі організації системної роботи з формування професійної культури майбутніх бакалаврів банківської справи реалізується через форми комунікативної взаємодії суб'єктів освітнього процесу, які спрямовані на формування

особистості студента як суб'єкта певної сфери життєдіяльності суспільства. Визначено недоліки змісту освітньо-професійних програм за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти та запропоновано шляхи реалізації цього питання за допомогою спеціально підібраних психолого-педагогічних заходів, які складають системну роботу з формування професійної культури майбутніх бакалаврів банківської справи.

Ключові слова: формування професійної культури, заклад вищої освіти, бакалавр банківської справи, психолого-педагогічні заходи.

Mykhailiuk Nataliia Volodymyrivna Doctor of Philosophy, Associate Professor of the Department of Foreign Languages and Intercultural Communication, Semyon Kuznets Kharkiv National Economic University, Kharkiv, <https://orcid.org/0000-0003-3377-2229>

ORGANIZATION OF SYSTEMATIC WORK ON FORMING THE PROFESSIONAL CULTURE OF FUTURE BACHELORS OF BANKING

Abstract. The article is devoted to the formation of the professional culture of future bachelors of banking by organizing systematic work in a higher education institution. The issue of forming the professional culture of future graduates is widely discussed in scientific and pedagogical circles, since professional culture, along with professional competence, is one of the main indicators of professionalism and the ability of an individual to integrate into a professional field, adapt to real working conditions, effectively interact in a work team, and as a result, be competitive in the labor market. It is determined that systematic work on the formation of professional culture involves the organization of purposeful activities of subjects of the educational environment, aimed at mastering by students the norms and rules of professional ethics, skills and abilities of business communication and speech etiquette, appropriate skills of professional behavior as future banking specialists and is essentially a complex of specially selected psychological and pedagogical measures that are implemented in the educational environment of higher education institutions. Three directions of interaction of subjects of the educational environment of higher education institutions are distinguished: educational, communicative, educational. It is proved that the educational direction is based on the construction of coordinated and harmonious relationships between subjects of the educational environment with observance of equality, mutual benefit and positive results of cooperation. The communicative direction in the educational environment of higher education institutions is implemented by observing the ethical rules of interaction between subjects, which are based on politeness, decency, tact, attentiveness, which in turn

ISSN 2786-6025 Online

ensures comfort and efficiency of communication. The educational direction of interaction of subjects of the educational environment of higher education institutions in the process of organizing systematic work on the formation of the professional culture of future bachelors of banking is implemented through forms of communicative interaction of subjects of the educational process, which are aimed at the formation of the student's personality as a subject of a certain sphere of social activity. The shortcomings of the content of educational and professional programs in the specialty 072 "Finance, Banking and Insurance" of the first (bachelor's) level of higher education are identified and ways of implementing this issue are proposed using specially selected psychological and pedagogical measures, which constitute systematic work on the formation of the professional culture of future bachelors of banking.

Keywords: formation of professional culture, higher education institution, bachelor of banking, psychological and pedagogical measures.

Постановка проблеми. Питання формування професійної культури майбутніх фахівців банківської справи не втрачає своє значущості на протязі підготовки багатьох поколінь фахівців банківських установ, що надає поштовх для більш детального вивчення цього питання. Сучасні працівники банку мають відповідати вимогам сьогодення та відрізнитися аналітичними здібностями, знанням банківських продуктів та послуг, володінням банківським програмним забезпеченням. Але не менш важливим є високий рівень професійної культури, який ґрунтується на комунікативних та клієнтоорієнтованих навичках, знаннях та дотриманні кодексу корпоративної етики, відповідальності, стресостійкості, прогматичному та стратегічному мисленні. Для формування високопрофесійної, культурної, творчої особистості заклади вищої освіти проводять системну роботу, яка складається з комплексу спеціально підібраних психолого-педагогічних заходів. Огляд таких заходів дає можливість проаналізувати та вдосконалити методичну базу, яка доповнить перелік педагогічних напрацювань суб'єктів освітнього середовища, спрямовану на оволодіння студентами нормами і правилами професійної етики.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питання формування професійної культури майбутніх фахівців є предметом дослідження багатьох науковців. Специфіка майбутньої професійної діяльності активно обговорюється в сучасних наукових колах, де професійна діяльність розглядається з точки зору сформованості професійної компетентності, професійної культури та особистісних якостей фахівця. Такий підхід розділяють науковці О. Крупський, Є. Намлієв, І. Хоржевська, О. Вознюк, Н. Миколаєнко та ін.. Низка педагогів звертає увагу на значущість освітнього середовища закладу вищої освіти в формуванні професійної культури, та пропонує психолого-

педагогічні заходи, здатні розвинути у студентів моделі культурної поведінки, бажання дотримуватись етичних норм та правил, знання мовного етикету. Цю тему піднімали в своїй аналітичній роботі О. Пономарьова, М. Євтух, В. Гусак, Д. Сичов, О. Малишевський, Ю. Гвоздецька та ін.. Однак питання організації системної роботи з формування професійної культури здобувачів вищої освіти потребує подальшої уваги та вдосконалення.

Мета статті – теоретичне обґрунтування та опис комплексу спеціально підібраних психолого-педагогічних заходів, які складають системну роботу з формування професійної культури майбутніх бакалаврів банківської справи.

Виклад основного матеріалу. Формування професійної культури майбутніх бакалаврів банківської справи в закладі вищої освіти передбачає організацію системної роботи з опанування студентами норм і правил професійної етики, навичок ділового спілкування та мовленнєвого етикету майбутніх фахівців банківських установ і охоплює відповідні напрями взаємодії: освітній, комунікативний, виховний.

Аналіз практики професійної підготовки фахівців у ЗВО свідчить, що основні зусилля спрямовуються на розв'язання переважно освітніх завдань, що призводить до розриву та виникненню суперечності між високим рівнем розумового розвитку й морально-етичного виховання молоді. Досвід показує, що навчання, яке не охоплює морально-етичну складову й орієнтується лише на передачу максимального обсягу знань та освоєння технологій, не забезпечує професійної успішності фахівця й неминуче спричиняє кризу соціально-культурної та особистісної ідентичності. Навчання ефективно лише настільки, наскільки йому вдається «пробудити» в людині людське (її духовність, волю, прагнення до саморозвитку, інтерес до самопізнання й самовизначення) [1].

У зв'язку з цим надзвичайно важливим є розуміння ЗВО як соціо-культурного середовища, функції якого не обмежуються підготовкою людини до професійної діяльності. Його необхідно розглядати як канал трансляції та відтворення культурних та етичних норм, як простір для набуття і засвоєння загальнолюдських та професійних цінностей, що в цілому сприятиме формуванню особистості фахівця з високим рівнем професійної культури [2]. Тобто організація системної роботи у закладі вищої освіти має бути спрямована на підготовку фахівця, здатного до ефективної професійної взаємодії, побудованої з дотриманням професійних цінностей, норм і правил професійної етики та ділового спілкування, яке поєднує поняття «професійна культура фахівця банківської справи».

Системна робота з формування професійної культури передбачає організацію цілеспрямованої діяльності суб'єктів освітнього середовища, спрямовану на оволодіння студентами нормами і правилами професійної етики, вміннями і навичками ділового спілкування та мовленнєвого етикету,

ISSN 2786-6025 Online

відповідними навичками професійної поведінки як майбутніх фахівців банківської справи і являє по суті комплекс спеціально підібраних психолого-педагогічних заходів, які реалізуються в освітньому середовищі ЗВО.

Організацію вказаної системної роботи доцільно здійснювати з дотриманням таких *принципів*: суб'єкт-суб'єктний характер взаємодії учасників освітнього процесу на основі партнерства; індивідуальна спрямованість виховних впливів; повага та довіра до особистості й вимогливість до неї; єдність свободи вибору й відповідальності; єдність прав і обов'язків особистості; комплексність виховних впливів, зв'язок теорії з практикою.

Основними напрямками системної роботи з формування професійної культури є: використання різних форм комунікативної взаємодії зі студентами задля опанування норм і правил професійної етики, ділового спілкування та мовленнєвого етикету, формування загальних і професійних цінностей особистості майбутнього фахівця; взаємодія суб'єктів освітнього середовища, що заснована на принципах педагогіки партнерства; формування морально-вольових якостей майбутніх фахівців: відповідальності, ввічливості, тактовності, толерантності, самовладання, самостійності та ін. [3].

Оволодіння студентами нормами і правилами професійної етики, навичками ділового спілкування доцільно здійснювати шляхом побудови взаємодії суб'єктів освітнього середовища на основі положень педагогіки партнерства (О. Коханова [4], В. Ковальчук [5], І. Калько [6], Т. Смагіна, О. Шуневич [7]), що певною мірою відображає спосіб професійної взаємодії фахівців банківської справи з клієнтами та реалізує *освітній напрям* взаємодії, а саме:

– взаємодія між суб'єктами реалізується на основі добровільності, рівноправності всіх учасників, з дотриманням певних норм (прав і обов'язків) та із врахуванням інтересів сторін;

– здійснення діяльності на основі спільних дій і побудови взаємин на засадах рівності, паритету і взаємодоповнюваності суб'єктів;

– об'єднання суб'єктів на певних умовах розподілу обов'язків та активної участі у виконанні спільної діяльності та вирішенні завдань;

– побудови взаємин між суб'єктами шляхом узгодження і злагодженості з дотриманням рівноправ'я, взаємної вигоди та позитивного результату співпраці.

Реалізація *комунікативного напрямку* в освітньому середовищі відбувається шляхом побудови комунікативної взаємодії зі студентами задля оволодіння ними нормами і правилами професійної етики, навичками ділового спілкування необхідно здійснювати на засадах взаємоповаги, встановлення довірливих стосунків, доброзичливого ставлення, забезпечення можливостей

вільного вибору способів діяльності, «горизонтальної моделі» співпраці, тобто рівноправ'я та спільної наполегливої праці при вирішенні завдань.

Основною ідеєю спеціальної побудови комунікативної взаємодії зі студентами є те, що вона має бути ґрунтуватися на засадах партнерства, професійної етики та норм і правил ділового спілкування, що сприятиме безпосередньому залученню до їх засвоєння та оволодінню практикою їх дотримання.

Для досягнення цієї мети комунікативна взаємодія між суб'єктами освітнього середовища (викладачами, студентами, працівниками бібліотеки, відділів наукової роботи, адміністрацією та ін.) повинна будуватися з урахуванням таких *етичних правил*:

- при відстоюванні певної позиції (точки зору, переконань) необхідно використовувати вагомі аргументи, які будуть зрозумілими для співрозмовника;
- під час розмови не допускати вербального тиску на співрозмовника у ситуації, якщо необхідно його переконати (підвищувати голос, змінювати тон, перебивати та ін.);
- не нав'язувати партнеру свою позицію або думку, не обмежувати можливості співрозмовника для вибору та висловлювання своїх позицій;
- ваша позиція буде сприйматися більш позитивно, якщо ви залучите співрозмовника до її обговорення і він матиме змогу поставити певні питання і висловити свої аргументи «за» і «проти»;
- у ситуації, якщо позиція співрозмовника є помилковою, не слід поспішати її спростовувати і відкидати – це може підвищити у партнера цінність власної думки і стимулюватиме його її відстоювати;
- пропонуйте цікаві ідеї та нові варіанти рішень – це сприятиме залученню партнера до діалогу і обговорення;
- у разі виникнення напруженої або проблемної ситуації у спілкуванні необхідно зберігати спокійну манеру розмови, проявляти самовладання, толерантність; слід уникати образливості, вразливості, якщо співрозмовник не погоджується із вашою думкою щодо способів вирішення його проблеми;
- слід уникати фраз «Ви повинні», «Я Вам раджу» у ситуаціях, коли хочете дати пораду, краще ділитися власною думкою, досвідом («Як показує досвід...», «Я пропоную Вам розглянути...», «Є такий варіант..., думаю, що Вас може зацікавити, зверніть на нього увагу...» та ін.), під час спілкування також слід уникати категоричних оцінок, зневажливих зауважень;
- розмову слід будувати на засадах рівності та партнерства, не виявляти зверхнього ставлення, самовпевненості, категоричності, нетактовності та інших проявів, що знижують статус співрозмовника [8].

ISSN 2786-6025 Online

Для оволодіння студентами різними моделями ділового спілкування («зверху вниз», «знизу вгору», «по горизонталі») можна використовувати *виховні практики* – форми комунікативної взаємодії суб'єктів освітнього процесу, які спрямовані на формування особистості студента як суб'єкта певної сфери життєдіяльності суспільства, зокрема як майбутнього фахівця банківської справи [2].

У межах реалізації виховних практик можна організувати проведення *ігрових комунікативних вправ*, які передбачають оволодіння студентами відповідними моделями ділової взаємодії і засвоєння принципів етики ділового спілкування та мовленнєвого етикету.

Модель ділового спілкування «зверху-вниз» передбачає координацію діяльності, розподіл і узгодження дій. Для оволодіння студентами даною моделлю взаємодії вони повинні будувати комунікацію з дотриманням відповідних принципів етики ділового спілкування, а саме: у межах професійної взаємодії ніколи не допускати стосовно своїх підлеглих, керівництва, колег, клієнтів та ін. таких дій, яких би не бажав бачити стосовно себе; недопущення насильства, «тиску» на колег (партнерів), який може бути у приказній, командній манері ведення ділової розмови. Під час виконання вправ студенти повинні визначити принципи, на яких буде будуватися розмова та відповідні *мовленнєві етикетні фрази*, які доцільно використати при даній моделі взаємодії.

Задля оволодіння студентами нормами і правилами професійної етики, навичками ділового спілкування значний потенціал мають *ситуаційні ігри*, які дозволяють організувати комунікативну суб'єкт-суб'єктну взаємодію, яка спрямована на сприйняття співрозмовника як індивідуальності зі своїми потребами та інтересами; прояв зацікавленості в партнері, прагнення його зрозуміти; стимулювання до встановлення подальших партнерських відносин та використання відповідних мовленнєвих етикетних фраз (або висловів), які доречні у даній ігровій ситуації.

Аналіз змісту освітньо-професійних програм за спеціальністю 072 «Фінанси, банківська справа та страхування» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти визначено такі недоліки:

– відсутні освітні компоненти (дисципліни, спецкурси), які сприяють формуванню професійних або особистісних феноменів, зокрема таких, як мотивація, професійно важливі якості, професійна комунікація та інші, які забезпечують якісне виконання професійної діяльності;

– у змісті та переліку компетентностей (загальної та предметної фахової) виокремлено лише дві позиції (ЗК – здатність спілкуватися з представниками інших професій груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності; СК – здатність здійснювати ефективні комунікації), які

пов'язані із професійною комунікацією, але є недостатніми для формування професійної культури фахівця;

– у переліку програмних результатів навчання відсутні позиції, які передбачають формування вмінь, пов'язаних із професійною культурою бакалавра банківської справи (корпоративної культури, ділової комунікації, професійної етики, мовленнєвого етикету та ін.).

Вважаємо, що усунення вказаних недоліків можливо шляхом, *по-перше*, оновлення й розширення змісту як обов'язкових, так і вибіркових компонентів освітньої програми питаннями аксіологічної, комунікативної та професійно-етичної тематики з метою формування системи знань про професійну культуру фахівця банківської справи; *по-друге*, розробки інтегрованого спецкурсу, зміст якого поєднує фахові знання зі знаннями про професійні та особистісні феномени (мотивацію, професійну взаємодію, комунікацію) та професійну культуру фахівця в цілому.

Організацію системної роботи з опанування студентами норм і правил професійної етики, навичок ділового спілкування та мовленнєвого етикету у межах *освітнього напрямку* доцільно здійснити шляхом розроблення *спецкурсу*, реалізація якого буде безпосередньо спрямована на закріплення аксіологічних (ціннісних) знань та професійних цінностей та їх застосування.

Спецкурс – це навчальний курс (дисципліна), який вивчається студентами у межах спеціалізації та передбачає оволодіння спеціальними вміннями, навичками або способами діяльності, які необхідні під час виконання професійної діяльності і потребують додаткових заходів з оволодіння ними [9]. Програма спецкурсу розробляється з метою посилення фахової орієнтації та удосконалення (доповнення, розширення) змісту освітнього процесу. Ми вважаємо, що спецкурс є невід'ємною частиною фахової підготовки, стимулює активність студентів, сприяє удосконаленню професійних навичок, розкриттю особистісного потенціалу студента, його професійному зростанню, а також надає можливість викладачеві вносити корективи у свою діяльність з метою поліпшення якості освітнього процесу.

Запровадження спецкурсу спрямоване на набуття і закріплення у студентів аксіологічних знань, оволодіння нормами і правилами професійної етики, навичками ділового спілкування та мовленнєвого етикету фахівця банківської справи, побудову ділових відносин на підставі професійних цінностей, розвитку професійної компетентності як майбутнього фахівця, що в цілому сприятиме розвитку професійної культури студентів як майбутніх фахівців банківської справи.

Значний освітній потенціал з оволодіння студентами нормами і правилами професійної етики, вміннями і навичками ділового спілкування та мовленнєвого етикету мають різні види *практик*: виробничої та переддипломної, які студенти проходять на 3 та 4 курсі.

ISSN 2786-6025 Online

Виробнича практика спрямована на закріплення та застосування теоретичних знань, отриманих студентами за час навчання, набуття і удосконалення практичних умінь і навичок за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування» та підготовку студентів до самостійного виконання професійних функцій.

Метою виробничої практики є набуття: організаційних вмінь (ознайомлення з основними елементами банківської справи, операціями банку; особливостями роботи Центрального банку як головної складової банківської системи; вивчення правових установчих документів банку; посадових інструкцій, взаємовідносин між структурними підрозділами, технології управління фінансовими ресурсами банку; ознайомлення з фінансовими документами, планами і графіками фінансової звітності та ін.) та фахових вмінь (складання фінансових документів, з організації фінансових відносин, здійснення розрахунків, кредитування, страхування та інвестування підприємств та установ, відкриття депозитних та кредитних рахунків, їх розрахунково-касового обслуговування та ін.).

Переддипломна практика спрямована на самостійне застосування студентами фахових знань за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування» та набуття навичок самостійної практичної діяльності.

Метою виробничої практики є набуття студентами фахових умінь та навичок здійснення окремих банківських операцій (кредитних та розрахунково-касових) та послуг (консультаційні, інформаційні, облікові); здійснення окремих видів електронних платежів у системі «клієнт-банк» для розрахунків між клієнтом банку та банком в електронній формі; заповнювати розрахункові документи, які використовуються під час проведення безготівкових розрахунків; відкривати клієнтські рахунки; здійснювати розрахунки грошових надходжень та ін.

Вивчення та аналіз змісту програм виробничої та переддипломної практик ЗВО, які здійснюють підготовку бакалаврів банківської справи, свідчить, що мета і завдання практики орієнтовані переважно на оволодіння студентами загальними та спеціальними фаховими, предметними компетентностями фахівця. У переліку компетентностей, які мають бути сформовані під час виробничої практики, вказана лише одна, зміст якої спрямований на розвиток вмінь професійної комунікації – «Здатність формувати та реалізовувати комунікації в сфері фінансів, банківської справи та страхування», що не дозволяє повною мірою розвивати професійну культуру фахівця банківської справи. На нашу думку, доцільно удосконалити зміст проходження практики у контексті формування професійної культури шляхом доповнення програм практики *індивідуальними завданнями професійно-етичного спрямування та підготовкою відповідних тематичних презентацій за результатами проходження практик.*

Висновки. Отже, результати здійсненого аналізу дають можливість зробити наступні висновки: організація системної роботи з формування професійної культури майбутніх бакалаврів банківської справи охоплює три напрями взаємодії: освітній, комунікативний, виховний; *освітній напрям* передбачає взаємодію між суб'єктами освітнього середовища на основі спільної діяльності, рівноправності всіх учасників, з дотриманням прав і обов'язків та із врахуванням інтересів сторін; *комунікативний напрям* реалізується шляхом побудови комунікативної взаємодії зі студентами задля оволодіння ними нормами і правилами професійної етики; *виховний напрям* допомагає засвоїти форми комунікативної взаємодії суб'єктів освітнього процесу, які спрямовані на формування особистості студента як суб'єкта певної сфери життєдіяльності суспільства, зокрема як майбутнього фахівця банківської справи. Практична реалізація цих напрямів взаємодії відбувається в процесі застосування спецкурсу, ігрових комунікативних вправ, ситуаційних ігор, виробничої та переддипломної практик.

Література:

1. Рябова Ю. М. Вплив культури спілкування на розвиток професійних якостей майбутніх соціальних працівників. *Наукові праці. Педагогіка*. 2012. Вип. 176. Т. 188. С. 81-84.
2. Федоренко О. І., Тюріна В. О., Гіренко С. П., Бойко С. М, Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / за заг. ред. О. І. Федоренко. Харків : ФОП Бровін О. В., 2020. 240 с.
3. Горбатюк Р. М., Фендьо О. М. Основні напрями формування професійної культури майбутніх інженерів-педагогів у галузі транспорту. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія : Педагогіка. Соціальна робота*. 2014. Вип. 33. С. 43-46.
4. Коханова О. П. Психологія партнерської взаємодії в освіті: навч.-метод. посіб. Київ : ПП Щербатих О. В., 2011. 104 с.
5. Ковальчук В. А. Педагогіка партнерства у професійній діяльності вчителя : навч. посіб. Житомир : ЖДУ, 2023. 100 с.
6. Калько І. В. Педагогіка партнерства як умова реалізації завдань розвитку особистості в контексті нової української школи. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип.21. Т. 1. С. 33-36.
7. Смагіна Т. М, Шуневич О. М. Параметри та індикатори реалізації принципів педагогіки партнерства в освітньому процесі. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія : «Педагогіка. Соціальна робота»*. 2020. Вип. 1 (46). С. 201-206.
8. Бралатан В. П., Гуцаленко Л. В., Здирко Н. Г. Професійна етика : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 252 с.
9. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. Київ : «Академвидав», 2006. 352 с.

References:

1. Riabova, Yu.M. (2012). Vplyv kultury spilkuvannia na rozvytok profesiinykh yakostei maibutnix sotsialnykh pratsivnykiv [The influence of communication culture on the development

ISSN 2786-6025 Online

of professional qualities of future social workers]. *Naukovi pratci. Pedagogika – Scientific works. Pedagog*, 188 (176). 81-84 [in Ukrainian].

2. Fedorenko, O.I., Turina, V.O., Hirenko, S.P., & Boiko, S.M. (2020). *Pedagogika vyshchoi shkoly [Pedagogy of higher education.]*. Harkiv : FOP Brovin, O.V. [in Ukrainian].

3. Horbatuk, R.M., & Fendo, O.M. (2014). Osnovni napriamy formuvannia profesiinoi kultury maibutnikh inzheneriv-pedahohiv u haluzi transportu [Main directions of forming the professional culture of future engineering teachers in the field of transport]. *Naukovyi visnyk Uzshhorskoho natsionalnoho universytetu : Seriya : Pedagogika. Sotsialna robota – Scientific Bulletin of Uzshhorskoho National University: Series: Pedagogy. Social Work*, 33, 43–46 [in Ukrainian].

4. Kohanova, O.P. (2011). *Psykhologhiia partnerskoi vzaiemodii v osviti [Psychology of partnership interaction in education]*. Kyiv : PP Shcherbatiykh, O.V. [in Ukrainian].

5. Kovalchuk, V.A. (2023). *Pedagogika partnerstva u profesiinii diialnosti vchytela. [Pedagogy of partnership in the professional activity of a teacher]*. Zhytomyr : ZhDU [in Ukrainian].

6. Kalko, I.V. (2020). Pedagogika partnerstva yak umova realizatsii zavdan rozvytku osobystosti v konteksti novoi ukrainskoi shkoly [Partnership pedagogy as a condition for implementing the tasks of personality development in the context of the new Ukrainian school]. *Innovatsiina pedagogika – Innovative pedagogy*, 1 (21), 33-36 [in Ukrainian].

7. Smahina, T.M., & Shunevych, O.M. (2020). Parametry ta indykatory realizatsii pryntsyypiv pedahohiky partnerstva v osvitniomu protsesi [Parameters and indicators of the implementation of the principles of partnership pedagogy in the educational process]. *Naukovyi visnyk Uzshhorskoho universitetu. Seriya : «Pedagogika. Sotsialna robota» – Scientific Bulletin of Uzshhorskoho University. Series: «Pedagogy. Social Work»*. 1 (46), 201-206 [in Ukrainian].

8. Bralatan, V.P., Hutsalenko, L.V., & Zdyrko, N.G. (2011). *Profesiina etyka [Professional ethics]*. Kyiv : Tsentri uchbovoi literatury [in Ukrainian].

9. Fitsula, M.M. (2006). *Pedagogika vyshchoi shkoly [Pedagogy of higher education]*. Kyiv : «Akademvydav» [in Ukrainian].

Дата першого надходження статті до видання: 13.05.2026

Дата прийняття статті до друку після рецензування: 27.05.2026